

**TAUTINIŲ MAŽUMŲ DEPARTAMENTO
PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS**

2016 METŲ VEIKLOS ATASKAITA

**2017 m. kovo 1d.
Vilnius**

I. STRATEGINIŲ POKYČIŲ ĮGYVENDINIMAS

Įgyvendinant Tautinių mažumų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau – Departamentas) nuostatuose įtvirtintą Departamento misiją – dalyvauti formuojant ir įgyvendinti tautinių mažumų politiką, laiduojančią Lietuvos Respublikos gyventojų, priklausančių tautinėms mažumoms, teisėtų interesų ir poreikių tenkinimą, tautinio tapatumo saugojimą, taip pat sudarančią sąlygas jiems visapusiškai dalyvauti šalies visuomeniniame, politiniame ir kultūriniame gyvenime, ugdyti jų pilietiškumą, toleranciją, nepakantumą tautinės nesantaikos kurstymui, Departamento veiklos 2016–2018 m. prioritetą yra:

Tautinių mažumų vaikų ir jaunimo įtraukties į šalies visuomeninį gyvenimą didinimas. Departamentas įgyvendindamas šį prioritetą, atliko svarbiausius darbus:

1) Aktyvinta tautinių mažumų vaikų ir jaunimo veikla, ypatingą dėmesį ir prioritetą tautinių bendrijų integracinių bei tautinės tapatybės puoselėjimo projektų finansavime skiriant veikloms, įtraukiančioms jaunąją kartą. 2016 m. gautos 44 paraiškos sekmadieninių mokyklų veiklai finansuoti, iš jų net 42 projektams skirtas dalinis finansavimas – iš viso 50200 eurų. Už skirtas lėšas 2016 m. sekmadieninės mokyklos įsigijo kompiuterių, spausdintuvų, įgarsinimo technikos, muzikos instrumentų, tautinių rūbų vaikų ir jaunimo ansambliams, įvykdė daug kultūrinių projektų, skatinančių tautinių mažumų kultūrų pažinimą ir integraciją į Lietuvos visuomenę. Remtos jaunimui patrauklios veiklos platformos (forumai, apskrito stalo diskusijos, kūrybiniai seminarai), integracinės priemonės (valstybinės kalbos mokymas, pilietinio ugdymo iniciatyvos).

2) Užtikrinta galimybė tautinių mažumų vaikams ir jaunimui burtis, dalyvauti veiklose, skatinančiose integraciją bei tautinės tapatybės išsaugojimą keturiuose tautinių mažumų kultūros centruose (Tautinių bendrijų namai, Kauno įvairių tautų kultūrų centras, Lietuvos tautinių mažumų folkloro ir etnografijos centras ir Romų visuomenės centras).

3) Tobulintos neformaliojo ugdymo įstaigų kompetencijos bei užtikrinta kultūrų sklaida. Departamentas suorganizavo seminarą Lietuvos tautinių bendrijų sekmadieninių mokyklų mokytojams „Ugdymas daugiakultūroje aplinkoje“, kuriame buvo pristatytos aktualios temos: sekmadieninių mokyklų mokymo turinys, aktyvūs darbo metodai, mokymo priemonės ir metodika, dvikalbystės problematika, sudaryta galimybė pasidalinti jau sukaupta patirtimi. Seminare dalyvavo 24 sekmadieninių mokyklų mokytojai iš įvairių Lietuvos regionų.

2016 m. gegužės 14-15 d. Visagine suorganizuotas XIV Lietuvos tautinių mažumų šeštadieninių-sekmadieninių mokyklų festivalis „Paukščio simbolis mano kultūroje“, kuriame dalyvavo 20 tautinių mažumų vaikų ir jaunimo kolektyvų iš įvairių Lietuvos regionų – iš viso 230 dalyvių.

4) Stiprintas Pietryčių Lietuvos jaunimo ir vaikų pilietiškumas bei patriotiškumas finansuojant „Pilietiškumo, demokratijos ir teisės programų centro“ projektą „Gyvenu laisvai!“. Vykdamas šį projektą, pasitelkus garsiausias šalies menininkus ir įvairias meno priemones, buvo skatinamas Pietryčių Lietuvos jaunimo ir vaikų siekis išsaugoti tapatybę, kultūrą ir tautines tradicijas, puoselėti kalbą, aktyvinti kultūros sklaidą Lietuvoje.

II. STRATEGINIO VEIKLOS PLANO ĮGYVENDINIMO REZULTATAI

Departamento strateginis tikslas – tautinių santykių darna.

Plečiantis daugiakultūrinei terpei bei keičiantis geopolitinei situacijai valstybės tikslas yra sukurti saugią ir darnią aplinką, kuri stiprintų pilietinę visuomenę, šalies kultūrinį ir tautinį tapatumą, užtikrintų sklandų tautinių mažumų integravimąsi į Lietuvos visuomenę, leistų naudoti kultūrinį jų potencialą valstybės pažangai. Būtina siekti visapusio tautinių bendrijų dalyvavimo šalies gyvenime ir kurti pilietiniu, o ne etniniu pagrindu susijusią harmoningą Lietuvą.

Strateginis tikslas apima tautinių mažumų integraciją į Lietuvos visuomenę, tautinės tapatybės išsaugojimą bei tautinės tolerancijos, nediskriminavimo skatinimą. Pažymėtina, kad visos trys veiklos kryptys buvo nukreiptos tiek į tautines bendruomenes, tiek į didžiąją visuomenės dalį, plėtojant supratimą, kad tautinių kultūrų įvairovė nepriklausomi pažangiai valstybei yra ne grėsmė, o galimybė, sklandžios raidos potencialas.

Efekto kriterijus – „Tautinėms mažumoms priklausančių asmenų, kurie jaučia palankų kitų Lietuvos piliečių vertinimą, dalis (procentais)“. Šis kriterijus buvo nustatytas 2010 metais ir skaičiuojamas kas treji metai.

2015 metų pradžioje Lietuvos Respublikos kultūros ministerija inicijavo **Lietuvoje gyvenančių tautinėms mažumoms priklausančių asmenų padėties tyrimą**. Šio tyrimo metu išanalizuoti duomenys apie tautinių mažumų padėtį Lietuvoje ir, remiantis atlikta duomenų analize, nustatyta, kokiomis priemonėmis valstybė gali gerinti Lietuvoje gyvenančių tautinių mažumų tapatumo išsaugojimą ir jų integraciją į visuomenės gyvenimą. Tyrimo metu nustatyta, kad 23 procentai tautinių mažumų mano, kad diskriminacijos dėl tautybės reiškinys Lietuvoje yra paplitęs. 62 procentai respondentų nurodė, kad diskriminacija dėl tautybės yra gana reta ar itin reta. Manytina, kad 77 procentai tautinėms mažumoms priklausančių asmenų jaučia palankų kitų Lietuvos piliečių vertinimą.

Vertinimo kriterijaus kodas	Efektų vertinimo kriterijaus pavadinimas	2016-ųjų metų	2017-ųjų metų	2018-ųjų metų	2019-ųjų metų
E-01-01	Tautinėms mažumoms priklausančių asmenų, kurie jaučia palankų kitų Lietuvos piliečių vertinimą, dalis (proc.)	77	-	-	84

Kitą efekto vertinimo kriterijui nustatyti skirtą tyrimą planuojama atlikti 2019 metais.

PROGRAMOS „TAUTINIŲ MAŽUMŲ INTEGRACIJA Į LIETUVOS VISUOMENĘ, IŠSAUGANT JŲ TAPATUMĄ“ ĮGYVENDINIMO REZULTATAI

1. Darbas su tautinių mažumų nevyriausybinėmis organizacijomis

Tautinių mažumų atstovai buriasi į visuomenines organizacijas, saugo ir puoselėja savo tautinę tapatybę per etnokultūrinės raiškos priemones, kalbą, religiją ir neformalųjį ugdymą. Departamentas nuolat bendradarbiauja su daugiau negu 250 aktyviai veikiančių tautinių mažumų visuomeninių organizacijų.

2016 m. skirtas dalinis finansavimas 166 nevyriausybinių organizacijų projektams, kurių bendra vertė 200 000 eurų.

Skirtas finansavimas tautinių mažumų bendruomenių šventėms ir istorinėms datoms bei įvykiams paminėti, pilietiškumo skatinimo projektams, tautinių mažumų neformaliojo ugdymo įstaigų veiklai, laidoms ir programoms apie įvairių tautybių bendruomenes, tautinių mažumų istoriją, kultūrą ir tradicijas, tautinių mažumų kultūriniais-pažintiniams renginiams, festivaliams, leidybai, vaikų ir jaunimo tarpkultūrinio dialogo skatinimo stovykloms, mokslinėms konferencijoms.

2. Tarptautinis bendradarbiavimas

Tautinių mažumų departamentas kartu su suinteresuotomis institucijoms parengė Lietuvos Respublikos ketvirtąjį pranešimą apie Europos Tarybos tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencijos įgyvendinimą Lietuvoje, kuris pateiktas Europos Tarybos tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencijos sekretariatui. Europos Tarybos tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencija yra vienas pagrindinių tarptautinių dokumentų, įtvirtinančių tautinėms mažumoms priklausančių asmenų teisių ir laisvių apsaugą. Valstybė, tapusi šios konvencijos nare, įsipareigoja visapusiškai užtikrinti tautinėms mažumoms priklausančių asmenų lygybę visose ekonominio, socialinio, politinio ir kultūrinio gyvenimo srityse, o taip pat sąlygas, būtinas tokiems asmenims reikšti, puoselėti ir plėtoti savo kultūrą ir tautinę priklausomybę. Pranešimai apie valstybių teises ir kitas priemones, kurių imamasi konvencijos nuostatoms įgyvendinti, rengiami kas penkeri metai. Šalia oficialių valstybinių ataskaitų yra rengiamos alternatyvios nevyriausybinių organizacijų ataskaitos.

Pateikta ataskaita Europos Komisijai pagal 2013 m. Tarybos rekomendaciją „Dėl efektyvių romų integracijos priemonių“.

Anglų kalba paruošta medžiaga apie holokaustą bendram Europos Tarybos ir ESBO projektui apie holokaustą.

Paruošta medžiaga apie Tautinių mažumų padėtį 2012-2016 metais Jungtinių Tautų Visuotinei periodinei peržiūrai ir ataskaitos gynimas Ženevoje.

Dalyvauta Europos Komisijos NRCP komiteto ir Europos Tarybos CAHROM komiteto darbe.

Užsienio reikalų ministerijai dėl Jungtinių Tautų Rasinės diskriminacijos panaikinimo komiteto pateiktos rekomendacijos dėl tautinių mažumų padėties pagerinimo.

Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos 3-ame žmogiškosios dimensijos susitikime (SHDM) tautinių mažumų ir integracijos tema „National Minorities, Bridge Building and Integration“ Vienoje pristatyta Tautinių mažumų padėtis Lietuvoje.

Susitikta su ESBO Tautinių mažumų komisarės patarėjais Lietuvoje dėl tautinių mažumų klausimų, jų galimybės dalyvauti demokratiniuose ir politiniuose procesuose bei tautinių mažumų strateginių dokumentų rengimo.

Organizuota tarptautinė konferencija, kurios metu visi norintys galėjo susipažinti su Estijos pagrindinėmis politikos kryptimis tautinių mažumų srityje, žiniasklaidos komunikacijos strategija ir sužinoti apie veikiančią pirmąją Baltijos šalyse Estijos televizijos kanalą rusų kalba.

3. Romai

Siekiant sukurti bendradarbiavimo tarp romų bendruomenių ir vietos savivaldybių mechanizmą, užtikrinantį efektyvų vietinio valdymo lygmens įtrauktį į romų integracijos procesą, 2016 m. gegužės mėn. pradėtas vykdyti projektas „Vietinės romų platformos – vietos savivaldos įtraukimas į romų integracijos procesą“. Įgyvendinant projektą, Vilniaus, Panevėžio, Šiaulių miestų, Marijampolės ir Šalčininkų rajonų savivaldybėse dirbo po vieną pagal Europos Tarybos ir Europos Komisijos programą ROMED („Mediation for Roma“) 2014 m. specialiai apmokyta romų bendruomenės atstovą, kuris teikė tarpininkavimo paslaugas vietos romų bendruomenėms ir savivaldybių institucijų darbuotojams, siekiant užtikrinti dialogą tarp dviejų suinteresuotų pusių. Tarpininkai dalyvavo susitikimuose Lietuvos savivaldybėse bei įvairiuose mokymuose. Mokymai buvo skirti mokytojams, dirbantiems su romų vaikais, romų tautybės moterims, siekiant įtraukti jas į visuomeninį gyvenimą, socialiniams darbuotojams, dirbantiems su romais ir savivaldybių darbuotojams. Buvo atliekama ir romų bendruomenių bendradarbiavimo su savivaldybėmis, įgyvendinant Romų integracijos į Lietuvos visuomenę 2015-2020 metų veiksmų planą, galimybių studija.

Projekto rėmuose organizuoti 6 renginiai: Projekto „Vietinės romų platformos - kelias link bendradarbiavimo su savivaldybėmis“ pristatymas; Seminaras „Romų vaikų ugdymo ypatumai mokykloje“; Apskritojo stalo diskusija „Projekto „Vietinės romų platformos - kelias link bendradarbiavimo su savivaldybėmis“ įgyvendinimas Panevėžio miesto savivaldybėje; Apskritojo stalo diskusija „Projekto „Vietinės romų platformos - kelias link bendradarbiavimo su savivaldybėmis“ įgyvendinimo galimybės Klaipėdos miesto savivaldybėje“; Seminaras romų moterims „Pagrindinės žmogaus teisės ir jų apsauga“; Apskritojo stalo diskusija „Projekto „Vietinės romų platformos - kelias link bendradarbiavimo su savivaldybėmis“ įgyvendinimas Kybartų seniūnijoje“.

Projektas vyks iki 2017 metų gegužės mėnesio. Projektui įgyvendinti pasirinktos savivaldybės, kuriose gyvena gausi bei aktyvi romų bendruomenė.

Parengtas ir išleistas informacinis lankstinukas „Faktai apie romus“.

Parengta ataskaita Europos Komisijai pagal 2013 m. Tarybos rekomendaciją „Dėl efektyvių romų integracijos priemonių“.

2 kartus dalyvauta CAHROM (ET ekspertų romų klausimais komitetas) bei National Roma Contact Point (EK nacionalinių ekspertų, atsakingų už romų integracijos strategijų vykdymą, komitetas) susitikimuose.

4. Edukacinė veikla

Su Lietuvos žurnalistų sąjunga suorganizuotas seminaras žurnalistams „Žiniasklaida – objektyvi ≠ įdomi?“, rašantiems Lietuvos tautinių mažumų tema, kuriame dalyvavo 39 dalyviai iš Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Visagino ir Kaišiadorių. Diskutuota apie gajus stereotipus ne tik visuomenėje, bet ir žiniasklaidoje, todėl buvo siekiama padėti jų atsikratyti, tačiau neprarasti gebėjimo rašyti įdomiai. Departamentas drauge su Kėdainių krašto muziejaus Daugiakultūrių centru bei akademinės bendruomenės atstovais, surengė seminarą „Tautinių mažumų kultūra ir jos sklaida Lietuvoje“, skirtą tautinių mažumų folkloro kolektyvų vadovams. Seminare buvo kalbėta ir pabrėžta daugiakultūriškumo svarba Lietuvos kultūrai ir istorijai. Seminaro dalyviai – folkloro kolektyvų, vokalinių ansamblių, muzikos mokyklų, kultūros centrų, sekmadieninių mokyklų iš Klaipėdos, Šiaulių, Visagino, Kėdainių, Pabradės, Vilniaus darbuotojai, azerbaidžaniečių, baltarusių, lenkų, rusų, romų, ukrainiečių, totorių bendruomenių atstovai iš klausė pranešimų ir gavo praktinių patarimų apie tautinių mažumų kultūros sklaidą, jos išsaugojimo ir vystymosi būdus, apie rašto svarbą visuomenei ir tradicinį folklorą šiandieninėse meninėse raiškose.

Įgyvendinant neformaliojo tautinių mažumų švietimo priemones Departamentas 2016 m. rugsėjo 22-23 d. Birštone suorganizavo seminarą Lietuvos tautinių bendrijų sekmadieninių mokyklų mokytojams „Ugdymas daugiakultūroje aplinkoje“, kuriame buvo pristatytos aktualios temos: sekmadieninių mokyklų mokymo turinys, aktyvūs darbo metodai, mokymo priemonės ir metodika,

dvikalbystės problematika, sudaryta galimybė pasidalinti jau sukaupta patirtimi. Seminare dalyvavo 24 sekmadieninių mokyklų mokytojai iš įvairių Lietuvos regionų.

5. Neformalusis ugdymas

Sekmadieninių mokyklų veikloje daugelis negausių tautinių mažumų bendruomenių mato galimybę išsaugoti ir puoselėti savo etnolingvistinį gyvybingumą, tradicijas, tautinį identitetą. Lietuvoje aktyviai veikia trisdešimt aštuonios tautinių mažumų sekmadieninės mokyklos, jose mokosi apie 1000 įvairaus amžiaus vaikų ir jaunimo. Sekmadienines mokyklas turi 15 Lietuvos tautinių mažumų: armėnai (2), azerbaidžaniečiai (1), baltarusiai (2), estai (1), graikai (1), karaimai (1), kazachai (1), latviai (1), lenkai (11), romai (2), rusai (5), totoriai (4), ukrainiečiai (3), vokiečiai (2), žydai (2).

2016 m. gautos 44 paraiškos sekmadieninių mokyklų veiklai finansuoti, iš jų net 42 projektams skirtas dalinis finansavimas – iš viso 50200 eurų. Už skirtas lėšas 2016 m. sekmadieninės mokyklos įsigijo kompiuterių, spausdintuvų, įgarsinimo technikos, muzikos instrumentų, tautinių rūbų vaikų ir jaunimo ansambliams, įvykdė daug kultūrinių projektų, skatinančių tautinių mažumų kultūrų pažinimą ir integraciją į Lietuvos visuomenę.

2016 m. gegužės 14-15 dienomis Departamentas drauge su Visagino savivaldybe, organizavo XIV-ąją Lietuvos tautinių mažumų šeštadieninių ir sekmadieninių mokyklų festivalį „Paukščio simbolis mano kultūroje“. Pasidalinti savo patirtimi ir pasisemti žinių į festivalį suvažiavo armėnų, azerbaidžaniečių, baltarusių, karaimų, kazachų, romų, rusų, totorių, ukrainiečių, vokiečių mokyklų kolektyvai iš Alytaus, Kauno, Klaipėdos, Panevėžio, Trakų, Vilniaus, Visagino Festivalio dalyviai koncertavo, mokėsi, pamatė pagal Evaldo Ignatavičiaus poeziją pastatytą spektaklį „Aukštieji krantai“.

6. Organizuota tautinių mažumų kultūros centrų veikla

Siekiant užtikrinti galimybę tautinių mažumų nevyriausybinėms organizacijoms vykdyti veiklas, skatinančias tautinių mažumų atstovus dalyvauti tautinės tapatybės išsaugojimo bei integracinėse priemonėse (pagrindinės priemonės: tautinių mažumų kultūros ir tradicijų puoselėjimo ir sklaidos renginiai, susitikimai su kultūros ir visuomenės veikėjais, seminarai ir apskrito stalo diskusijos, neformalus ugdymas, valstybinės kalbos kursai, kompiuterinio raštingumo mokymai ir pan.), buvo finansuojami 4 tautinių mažumų kultūros centrai (Tautinių bendrijų namai, Kauno įvairių tautų kultūrų centras, Lietuvos tautinių mažumų folkloro ir etnografijos centras ir Romų visuomenės centras). Įgyvendinant 2016 metų veiklos prioritetą įtraukti tautinių mažumų vaikus ir jaunimą į šalies visuomeninį gyvenimą, kultūros centruose buvo vykdytos priemonės, skatinusios vaikus ir jaunimą dalyvauti įvairiuose integraciniuose bei tapatumo išsaugojimo procesuose. Minėtuose kultūros centruose organizuotų renginių skaičius - 116 vnt. (Kauno įvairių tautų kultūrų centras – 39 renginiai;

Lietuvos tautinių mažumų folkloro ir etnografijos centras – 7 renginiai; Tautinių bendrijų namai – 59 renginiai; Romų visuomenės centras – 11 renginių).

7. Tarpkultūrinio dialogo skatinimo iniciatyvos

Departamentas siekdamas paskatinti įvairių tautybių Lietuvos gyventojų tarpkultūrinį dialogą, pasikeitimą gerąja patirtimi bei kultūriniu paveldu, apdovanojo asmenis, labiausiai prisidėjusius prie tautinės tolerancijos, tarpkultūrinio dialogo skatinimo visuomenės informavimo priemonėse. 2016 metais į premiją „Už tarpkultūrinio dialogo skatinimą“ galėjo pretenduoti straipsnio, radijo arba televizijos laidos autorius arba autorių kolektyvas, savo darbą publikavę visuomenės informavimo priemonėse. 2016 m. konkursui buvo pateikti 37 darbai: dokumentinė apybraiža, televizijos, radijo laidos, straipsniai ir interviu. Premija skirta laikraščio „Lietuvos žinios“ žurnalistei Godai Ambrazas už straipsnių ciklą apie Lietuvos tautines mažumas.

Organizuota diskusija „Tautinių mažumų integracija: kas slypi už stereotipų“, kurioje kalbėta apie tai, kas padėtų sėkmingai įveikti tautinių mažumų integracijos iššūkius bei kaip ir kodėl reikėtų iš naujo pažvelgti į užmarštiną grimziantį romų genocido atminties klausimą. Diskusijoje kalbėjosi istorikai, ekspertai bei tautinių bendrijų atstovai. Diskusijos dalyviams susėsti prie vieno stalo pokalbiui visuomenei jautria tema paskatino TMD rengtas konkursas, kurio dalyviai – Lietuvos ir užsienio aukštųjų mokyklų studentai, – savo baigiamuosiuose mokslo darbuose nagrinėjo tautinėms mažumoms itin aktualias temas ir pateikė svarbių įžvalgų.

Tautinių mažumų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, siekdamas pagerbti tautinių mažumų kultūrai, tapatumo išsaugojimui ir nediskriminavimo skatinimui visuomenėje labiausiai nusipelnčius asmenis, įsteigė garbės ženklą „Už nuopelnus“. Tautinių bendrijų tarybos pirmininkas, tautinių mažumų kultūros centrų vadovai ir tautinių mažumų nevyriausybinių organizacijų lyderiai gali siūlyti pretendentes Didžiajam, Aukso arba Sidabro garbės ženklui „Už nuopelnus“ gauti.

8. Akademinis bendradarbiavimas

2016 metais departamentas subūrė mokslininkų, tyrėjų, įvairių Lietuvos aukštųjų mokyklų atstovų darbo grupę – Akademinę tarybą, kurią sudaro 18 narių iš 14 Lietuvos bei užsienio aukštųjų mokyklų ir inicijavo baigiamųjų mokslo darbų tautinių mažumų tematika konkursą. Šia iniciatyva siekta paskatinti visuomenę domėtis Lietuvos tautinėmis mažumomis, kad jos būtų pastebėtos. Konkursui 2016 metais buvo pateikta net 20 bakalauro, magistro darbų ir disertacijų iš Lietuvos, Lenkijos ir Vengrijos. Akivaizdu, kad tautinės mažumos gali būti nagrinėjamos įvairiais aspektais. Akademinis požiūris yra labai aktualus departamentui, dalyvaujant ir įgyvendinančiam tautinių mažumų politiką, numatant savo tolimesnės veiklos kryptis.

2016 m. atliktos tautinių bendrijų ir žiniasklaidos vartojimo apklausos. Apklausta 812 nelietuvių kilmės respondentų. Svarbiausias tyrimo tikslas buvo išsiaiškinti skirtingų etninių grupių vartojamus informacijos kanalus, jų pasirinkimo priežastis, vartojimo dažnumą bei pasitikėjimą jomis. Nustatytos bendrosios tendencijos, su kokiomis tikslinėmis grupėmis svarbu dirbti stiprinant Lietuvoje gyvenančių tautinių bendrijų pasitikėjimą lietuviška žiniasklaida bei kuria kryptimi reikia plėtoti panašaus pobūdžio socialinius tyrimus. Apklausių rezultatus apibendrino Klaipėdos universiteto Socialinių pokyčių studijų centras.

9. Paveldo įprasminimo iniciatyvos

Organizuota diskusija „Pagarba tautinių bendruomenių paveldui – sėkmingos integracijos dėmuo“. Lietuvos kultūros paveldas atspindi valstybės tautines bendrijas ir jų istoriją Lietuvos valstybės raidos kontekste. Efektyviausias būdas išsaugoti ir puoselėti paveldą yra bendruomenių – vietos ir tautinių – sinergija. Apie paveldą kalbėjo profesionalai, tautinių bendruomenių, žiniasklaidos atstovai. Diskutuota apie tautinių bendruomenių paveldą Lietuvoje, dalintasi nuomonėmis ir pastebėjimais, kaip paveldas veikia visuomenės gyvenimą, šalies tautinių bendrijų santykius, kokią pridėtinę vertę teikia paveldo objektai valstybei ir žmonėms.

Puoselėdamas tautinių bendruomenių kultūrinį paveldą ir sklaidą visuomenėje, Departamentas išleido 2017 metų kalendorių, iliustruotą įvairių konfesijų sakralinio paveldo nuotraukomis.

Išleistas 3D panoraminių nuotraukų kompaktinis diskas su žydų ir lenkų paveldo nuotraukomis.

Departamentas parengė ir išleido informacinį leidinį apie Lietuvos tautines bendruomenes. Tai kartu su bendruomenėmis parengtas žinynas, glaustai pristatantis visas į Tautinių bendrijų tarybos sudėtį įeinančias bendruomenes.

Bendradarbiaujant su LRT Radiju transliuotas 8 laidų ciklas „Gyvoji istorija. Didieji mažųjų lobynai“, skirtas pristatyti Lietuvoje gyvenusių ir gyvenančių įvairių tautų kultūros paveldą, atskleisti tautinių bendrijų istorinę praeitį.

Departamento programos „Tautinių mažumų integracija į Lietuvos visuomenę, išsaugant jų tapatumą“ rezultato kriterijus – Tautinėms mažumoms priklausančių asmenų, dalyvavusių integraciniame bei tautinio išsaugojimo procesuose skaičiaus didėjimas vienetais, įgyvendintas.

Vertinimo kriterijaus kodas	Programos, tikslų, uždavinių, vertinimo kriterijų pavadinimai ir mato vienetai	Vertinimo kriterijų reikšmės			Nepasiektų arba viršytų vertinimo kriterijų reikšmių priežastys
		metinis planas	įvykdyta	įvykdymo procentas	
	1 tikslas, 01: Spartinti tautinių mažumų integraciją, puoselėjant jų tautinį tapatumą bei tarpkultūrinį dialogą, kaip sudėtinės darnios šalies pažangos dalis.				
R-01-01-01-01	Tautinių mažumų bendruomenių, dalyvavusių integraciniame bei tautinio išsaugojimo procesuose, dalis (procentais)	70	66,6	95,1	
R-01-01-01-02	Tautinių mažumų vaikų ir jaunimo, dalyvaujančių neformaliojo ugdymo veikloje, skaičiaus pokytis lyginant su 2015 metais (procentai)	60	58,3	97,1	
	1 tikslo 1 uždavinys: 01-01, Sudaryti sąlygas tautinių mažumų atstovams integruotis į visuomenę, neprarandant savitos kultūros				
P-01-01-01-01-01	Tautinių mažumų kultūros paveldo ir tradicijų sklaidos renginių skaičius (vienetai)	80	116	145	Viršytą kriterijų lėmė didesnis nei buvo prognozuotas projektų, kuriems skirta finansinė parama, skaičius
P-01-01-01-01-02	Dalinai finansuotų tautinių mažumų nevyriausybinių organizacijų kultūros projektų dalyvių skaičius (vienetai)	20000	22975	114,8	Viršytą kriterijų lėmė didesnis nei buvo prognozuotas projektų, kuriems skirta finansinė parama, skaičius
P-01-01-01-01-03	Tautinių mažumų kultūros ir paveldo sklaidos informacinių pranešimų skaičius (vienetai)	50	53	106	

PROGRAMOS „TAUTINIŲ MAŽUMŲ INTEGRACIJA Į LIETUVOS VISUOMENĘ, IŠSAUGANT JŲ TAPATUMĄ“ ASIGNAVIMŲ PANAUDOJIMAS

Asignavimai	Patvirtinti (patikslinti) asignavimai, tūkst. eurų	Panaudoti asignavimai, tūkst. eurų	Asignavimų panaudojimo procentas
Iš viso asignavimų programai (1+2)	969,7	904,0	93,2
Iš jų pagal finansavimo šaltinius:			
1. Lietuvos Respublikos valstybės biudžetas	918,0	879,7	95,8
iš jo:	918,0	879,7	95,8
1.1. bendrojo finansavimo lėšos			
1.2. Europos Sąjungos ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšos	-	-	-
1.3. tikslinės paskirties lėšos ir pajamų įmokos	-	-	-
2. Kiti šaltiniai (Europos Sąjungos finansinė parama projektams įgyvendinti ir kitos teisėtai gautos lėšos)	51,7	24,3	47,0

III. KOORDINUOJAMŲ TARPINSTITUCINIŲ VEIKLOS PLANŲ, PLĖTROS PROGRAMŲ IR STRATEGIJŲ ĮGYVENDINIMAS

Tautinių mažumų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgyvendindamas 2016 metų nediskriminavimo skatinimo tarpinstitucinio veiklos plano priemonę Nr. 1.9 („Įgyvendinti veiklas, skatinančias tarpkultūrinį pažinimą ir įprasminančias tautinių mažumų ir imigrantų kultūrinį paveldą“) vykdė šias veiklas:

1. Išleistas 32 puslapių žinynas apie Lietuvos tautines mažumas.
 2. Išleistas Lietuvos tautinių bendruomenių sakralinio paveldo kalendorius.
 3. Organizuotas nuotraukų konkursas „Įvairios tautybės – viena Lietuva“.
 4. LRT Radijo eterio eteryje transliuotas 8 laidų ciklas „Gyvoji istorija. Didieji mažųjų lobynai“, skirtas pristatyti Lietuvoje gyvenusių ir gyvenančių įvairių tautų kultūros paveldą, atskleisti tautinių bendrijų istorinę praeitį.
 5. Išleistas 3D nuotraukų kompaktinis diskas, reprezentuojantis Lietuvos lenkų ir žydų paveldą.
- Nurodytoms veikloms panaudota 12,500 € iš departamentui skirtų asignavimų, kas sudaro 125 procentus šiai priemonei 2016 metais planuoto biudžeto, kadangi pavyko įgyvendinti dalį 2017 metams numatytų veiklų.

TARPINSTITUCINIO VEIKLOS PLANO REZULTATAI

Eil. Nr.	Tarpinstitucinio veiklos plano tikslų ir uždavinių vertinimo kriterijų pavadinimai ir mato vienetai	Vertinimo kriterijų reikšmės		
		Metinis planas	Įvykdyta	Įvykdymo procentas
	Tikslas: mažinti diskriminaciją Lygių galimybių įstatyme nustatytais pagrindais didinant visuomenės sąmoningumą ir ugdant pagarbą žmogui			
1.9.	1 tikslo 1 uždavinys: didinti visuomenės sąmoningumą nediskriminavimo skatinimo ir lygių galimybių srityje			
	Priemonė: vykdyti veiklas, skatinančias tarpkultūrinį pažinimą ir įprasminančias tautinių mažumų ir imigrantų kultūrinį paveldą			
	Vertinimo kriterijaus pavadinimas ir mato vienetas: asmenų, įtrauktų į iniciatyvas, skirtas nediskriminavimo tautybės, rasės ir kalbos pagrindu sklaidai, skaičius	15,000	18,000	120

TARPINSTITUCINIO VEIKLOS PLANO ASIGNAVIMŲ PANAUDOJIMAS

Tikslo, uždavinio ir priemonės pavadinimas	Asignavimai		
	Patvirtinta	Panaudota	Panaudojimo procentas
Priemonė: vykdyti veiklas, skatinančias tarpkultūrinį pažinimą ir įprasminančias tautinių mažumų ir imigrantų kultūrinį paveldą	10,000	12,500	125
Iš jų pagal finansavimo šaltinius:			
1. Lietuvos Respublikos valstybės biudžetas	10,000	12,500	125
Iš jo:	10,000	12,500	125
1.1. Bendrojo finansavimo lėšos			
1.2. Europos Sąjungos ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšos	-	-	-
1.3. Tikslinės paskirties lėšos ir pajamų įmokos	-	-	-

IV.VYRIAUSYBĖS PROGRAMOS ĮGYVENDINIMAS

Įgyvendinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012–2016 metų programos priemonė (160) „Stiprinti tautinių mažumų tautinio tapatumo išsaugojimą, kultūros plėtrą ir neformalųjį ugdymą“:

Departamentas nuolat bendradarbiauja su daugiau negu 250 aktyviai veikiančių tautinių mažumų visuomeninių organizacijų. 2016 m. skirtas dalinis finansavimas 166 nevyriausybinėms organizacijų projektams, kurių bendra vertė 200 000 eurų. 2016 m. gautos 44 paraiškos sekmadieninių mokyklų veiklai finansuoti, iš jų net 42 projektams skirtas dalinis finansavimas – iš viso 50200 eurų.

Tautinių mažumų departamentas kartu su suinteresuotomis institucijoms parengė Lietuvos Respublikos ketvirtąjį pranešimą apie Europos Tarybos tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencijos įgyvendinimą Lietuvoje, kuris pateiktas Europos Tarybos tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencijos sekretoriatui.

Departamentas organizavo tarptautinę konferenciją, kurios metu visi norintys galėjo susipažinti su Estijos pagrindinėmis politikos kryptimis tautinių mažumų srityje bei žiniasklaidos komunikacijos strategija.

2016 m. gegužės mėn. pradėtas vykdyti projektas „Vietinės romų platformos – vietos savivaldos įtraukimas į romų integracijos procesą“. Projektas vyks iki 2017 metų gegužės mėnesio.

2016 m. gegužės 14-15 dienomis Departamentas drauge su Visagino savivaldybe, organizavo XIV-ąjį Lietuvos tautinių mažumų šeštadieninių ir sekmadieninių mokyklų festivalį „Paukščio simbolis mano kultūroje“.

Organizuoti seminarai: žurnalistams „Žiniasklaida – objektyvi ≠ įdomi?“, tautinių mažumų folkloro kolektyvų vadovams „Tautinių mažumų kultūra ir jos sklaida Lietuvoje“, tautinių bendrijų sekmadieninių mokyklų mokytojams „Ugdymas daugiakultūroje aplinkoje“.

Siekiant užtikrinti galimybę tautinių mažumų nevyriausybiniams organizacijoms vykdyti veiklas, skatinančias tautinių mažumų atstovus dalyvauti tautinės tapatybės išsaugojimo bei integracinėse priemonėse, finansavome keturis tautinių mažumų kultūros centrus (Tautinių bendrijų namai, Kauno įvairių tautų kultūrų centras, Lietuvos tautinių mažumų folkloro ir etnografijos centras ir Romų visuomenės centras). Minėtuose kultūros centruose organizuotų renginių skaičius - 116 vnt.

Organizuotas konkursas premijai „Už tarpkultūrinio dialogo skatinimą“ gauti, į kurią galėjo pretenduoti straipsnio, radijo arba televizijos laidos, skatinančios tarpkultūrinį dialogą autorius arba autorių kolektyvas, savo darbą publikavę spaudoje arba elektroninėje žiniasklaidoje, skelbę per radiją arba televiziją.

Organizuotos diskusijos „Tautinių mažumų integracija: kas slypi už stereotipų“ ir „Pagarba tautinių bendruomenių paveldui – sėkmingos integracijos dėmuo“, kuriose kalbėta apie tai, kas padėtų sėkmingai įveikti tautinių mažumų integracijos iššūkius.

Tautinių mažumų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, siekdamas pagerbti tautinių mažumų kultūrai, tapatumo išsaugojimui ir nediskriminavimo skatinimui visuomenėje labiausiai nusipelnčius asmenis, įsteigė garbės ženklą „Už nuopelnus“.

2016 metais departamentas subūrė mokslininkų, tyrėjų, įvairių Lietuvos aukštųjų mokyklų atstovų darbo grupę – Akademinę tarybą ir inicijavo baigiamųjų mokslo darbų tautinių mažumų tematika konkursą. Šia iniciatyva siekta paskatinti visuomenę domėtis Lietuvos tautinėmis mažumomis, kad jos būtų pastebėtos. Konkursui 2016 metais buvo pateikta net 20 darbų.

2016 m. atliktos tautinių bendrijų ir žiniasklaidos vartojimo apklausos. Apklausta 812 nelietuvių kilmės respondentų. Svarbiausias tyrimo tikslas buvo išsiaiškinti skirtingų etninių grupių vartojamus informacijos kanalus, jų pasirinkimo priežastis, vartojimo dažnumą bei pasitikėjimą jomis. Apklausų rezultatai apibendrinti bendradarbiaujant su Klaipėdos universiteto Socialinių pokyčių studijų centru. Išleistas 3D panoraminių nuotraukų kompaktinis diskas su žydų ir lenkų paveldo nuotraukomis, informacinis leidinys apie Lietuvos tautines bendruomenes, informacinis lankstinukas „Faktai apie romus“. Bendradarbiaujant su LRT Radiju transliuotas 8 laidų ciklas „Gyvoji istorija. Didieji mažųjų lobynai“, skirtas pristatyti Lietuvoje gyvenusių ir gyvenančių įvairių tautų kultūros paveldą, atskleisti tautinių bendrijų istorinę praeitį.

V. PLANUOJAMI ARTIMIAUSIO LAIKOTARPIO VEIKLOS PRIORITETAU

Planuojami artimiausio laikotarpio prioritetai – **didinti tautinių mažumų vaikų ir jaunimo įtrauktį į šalies visuomeninį gyvenimą bei nediskriminuojančio ir pilietiškai atsakingo visuomenės informavimo tautinių mažumų klausimais kūrimas**. Svarbiausi šio prioriteto įgyvendinimo darbai:

Didinti tautinių mažumų vaikų ir jaunimo įtrauktį į šalies visuomeninį gyvenimą:

Remsime tautinių mažumų kultūros sklaidos projektus, prioritetą teikiant projektams, skatinantiems tautinių mažumų vaikų ir jaunimo dalyvavimą tiek tautinės tapatybės išsaugojimo, tiek integracinėse veiklose. Skatinant Pietryčių Lietuvos ir kitų šalies regionų mokyklų tarpkultūrinį dialogą 2017 m. išskirtas mokyklų tarpkultūrinio bendradarbiavimo ir dialogo skatinimo prioritetą Tautinių mažumų kultūros sklaidos ir kultūrinio bendradarbiavimo Pietryčių Lietuvoje projektų finansavimo srityje.

Tęsime Europos Komisijos finansuojamą projektą „Vietinės Romų platformos – žingsnis link bendradarbiavimo su savivaldybėmis“, siekiant aktyvinti savivaldybes integruojant romų vaikus ir

jaunimą. Organizuosime kvalifikacijos kėlimo seminarą mokytojams, dirbantiems su romų vaikais. Parengsime medžiagą internetiniam puslapiui www.romuplatforma.lt. Išleisime leidinį „Lietuvos romai: faktai, skaičiai, veikla“ anglų kalba.

Ir 2017 metais sieksime skatinti aukštųjų universitetinių mokyklų studentus domėtis Lietuvos tautinėmis mažumomis ir įvairių studijų kryptių mokslo darbams rinktis su tautinėmis mažumomis susijusias temas. Bus teikiamos premijos už geriausią baigiamąjį mokslo darbą tautinių mažumų tematika.

Organizuosime kvalifikacijos kėlimo seminarą tautinių mažumų neformalaus ugdymo įstaigų vadovams bei mokytojams, ypatingą dėmesį skiriant tautinių mažumų vaikų ir jaunimo įtraukčiai į šalies visuomeninį gyvenimą.

Organizuosime XV Lietuvos tautinių mažumų šeštadieninių-sekmadieninių mokyklų festivalį, skatinantį puoselėti Lietuvoje gyvenančių tautų kultūras.

Iš dalies finansuosime keturių tautinių mažumų kultūros centrų (Tautinių bendrijų namai, Kauno įvairių tautų kultūrų centras, Lietuvos tautinių mažumų folkloro ir etnografijos centras ir Romų visuomenės centras) veikla, užtikrinant galimybę tautinių mažumų vaikams ir jaunimui organizuoti įvairias priemones, meno kolektyvų repeticijas bei dalyvauti tautinės tapatybės išsaugojimo bei integracinėse priemonėse - kultūros ir tradicijų puoselėjimo ir sklaidos renginiuose, susitikimuose su kultūros ir visuomenės veikėjais, seminaruose ir apskrito stalo diskusijose, valstybinės kalbos kursuose, kompiuterinio raštingumo mokymuose.

Įgyvendinsime Lietuvos šimtmečiui skirtą projektą, įprasminantį tautinių mažumų dalyvavimą Lietuvos valstybingumo kūrimo procesuose. Kilnojamoji paroda bus pristatoma Lietuvos mokyklose, siekiant sudominti vaikus ir jaunimą.

Nediskriminuojančio ir pilietiškai atsakingo visuomenės informavimo tautinių mažumų klausimais kūrimas:

Skatinsime pilietiškai atsakingą žiniasklaidą, kuri yra įtakingas įrankis, formuojantis visuomenės nuomonę, bei užtikrinantis viešąjį interesą. Skatinsime etišką (socialiai atsakingą) ir objektyvų tautinių mažumų atvaizdavimą žiniasklaidoje. Tuo tikslu planuojama skirti finansavimą žiniasklaidinių raštingumą skatinantiems projektams.

Organizuosime kompetencijų ugdymo seminarą žiniasklaidos atstovams.

Siekdamas paskatinti įvairių tautybių Lietuvos gyventojų tarpkultūrinį dialogą, pasikeitimą gerąja patirtimi bei kultūriniu paveldu, tęsime tradiciją apdovanoti asmenis, labiausiai prisidėjusius prie tautinės tolerancijos, tarpkultūrinio dialogo skatinimo visuomenės informavimo priemonėse premija „Už tarpkultūrinio dialogo skatinimą“, į kurią galės pretenduoti straipsnio, radijo arba televizijos laidos, skatinančios tarpkultūrinį dialogą autorius arba autorių kolektyvas, savo darbą publikavę spaudoje arba elektroninėje žiniasklaidoje, skelbę per radiją arba televiziją.

Inicijuosime radijo ir televizijos laidas, skatinančias informacijos apie tautines bendruomenes sklaidą. Organizuosime įvairias diskusijas tautinėms bendruomenėms aktualiais klausimais – paveldo įprasminimo, vaikų ir jaunimo užimtumo, regionų vystymosi, žiniasklaidinio raštingumo, kultūrų plėtros, integracijos, teisėkūros ir kitais.

Organizuosime nuotraukų konkursą „Įvairios tautybės – viena Lietuva“.

Kursime tautinių mažumų informacijos centrą, kuris ateityje pasitarnaus abiejų veiklos prioritetų įgyvendinimui.

Direktorė

Vida Montvydaitė